

DANES Uroš Esih

Nezaupanje

V manj kot treh letih bo Slovenija dobila že tretjo vlado. Jasno je, da je v krizo pogreznjena država v vsaj srednjeročnem obdobju politične nestabilnosti. In kot takšne nas ne dojemajo le mednarodni finančni trgi, ampak tudi mednarodno politično okolje. Če je bila Slovenija na začetku svoje poti še nekakšna zvezda vzhodne in srednje Evrope z obeti, da lahko kot prva država izza železne zavese gospodarsko in politično ujame zahodni svet, je šlo v drugem polčasu slovenske suverenosti le še navdol. Odkar je Slovenija vstopila v EU in v zvezo Nato leta 2004, politične "elite" več ne premorejo strateškega razmisleka in konsenza, kam usmeriti slovensko barko po čedalje bolj viharinem svetovnem morju.

Bivši premier, zdajšnji predsednik države Pahor nas je vlekel na nemško-francoski vlak, kot brodolomci pa se rešujemo na jugovzhodno periferno barko. V

Zunanja politika je le podaljšek notranje politike

Natu smo bili itak zmeraj obrobni, zavezniki le takrat, ko je bilo treba legitimizirati ameriške vojaške interese po svetu. Bivša premierja Janša in Bratuškova pa sta dokončno ponotranjila bruseljski narek varčevalnih ukrepov in zategovanja pasu, ki je v očitnem nasprotju z interesi države in 99 odstotki državljanov. Zunanja politika neke države je le podaljšek njene notranje politike. Če je navznoter umazana, tudi navzven ne more biti čista. Slovenska diplomacija se skozi krizna leta prebija brez strategije, potopljena v diplomatske skandale. Včeraj jih je Balažič naštel devet, on je deseti. Pa je to le vrh ledene gore.

Kje smo, kam smo padli, nam kažejo drugi. Na strateški forum Bled letos ni bilo nobenega tujega predsednika vlade ali države. Bledu so se izognili tudi najvišji predstavniki z Zahodnega Balkana, kjer je bila Slovenija doslej močna. V poudarjeno realpolitičnem času, ko bi morali imeti jasno zunanjepolitično strategijo in natančno operacionalizirane nacionalne interese, se gremo idealistično filozofiranje. Letošnji forum se namreč odvija pod motom Moč zaupanja. Vse skupaj deluje kot alanfordovsko "istraživanje ruda i gubljenje vremena". Zaupanje državljanov v strategije elit je že zdavnaj izčrpano. Novica v idilični slovenski turistični biser očitno še ni prišla.

Res nehigienično, da je Juncker izbral Bratuškovo, ki se je sama predlagala za komisarko. Mar bi izbral Erjavca, ki ga je predlagala vlada Bratuškove.

LEVO SPODAJ

Kjer je vojna, tam je denar

Na ukrajinsko bojišče se na obe sprti strani zgrinjajo prostovoljni borci. Številni naj bi bili celo plačani za to početje

ALEŠ KOCJAN

Španska aktivista, 22-letni **Angel Devilla-Rivas**, član španske Komunistične partije, in 27-letni **Rafa Munoz Perez**, pripadnik mladinskega krila gibanja Združena levica, sta nedavno za Reuters povedala, da sta se pridružila proruskim upornikom v Ukrajini v bojih zoper ukrajinske vladne sile. To počneta zato, ker za njiju ukrajinski konflikt pomeni možnost za povrnitev zgodovinske usluge, saj se je v času španske državljanske vojne veliko Sovjetov borilo na republikanski - komunistični strani. Mlajši od njiju, Angel, ima po navedbah agencije Reuters na telesu tetovaži s podobama nekdanjih sovjetskih voditeljev - Lenina in Stalina. "Moji starši trpijo, ker tvegam glavo, toda ... Ne morem spati ob misli na to, kaj se tam dogaja."

Španska mladeniča nista osamljen primer. Na vzhod Ukrajine, kjer divjajo spopadi med proruskimi separatisti in provladnimi ukrajinskimi silami, se zgrinjajo prostovoljci z vseh vetrov. BBC je našel podobne primerke tudi na nasprotni strani. Švedski ostrostrelec, skrajno desničarski nazorov, **Mikael Skilt** je za britanski servis povedal, da se bori na ukrajinski strani, ker verjame v "preživetje bele rase". "Po drugi svetovni vojni so zmagovalci pisali zgodovino in odločili so, da je nesprejemljivo povedati, da si belec in da si na to ponosen," pravi.

Odgovornost agencij SOVA in OVS

Na bojišče se na obe strani po navedbah različnih virov zgrinjajo prostovoljci - številni naj bi bili celo plačani za to. Njihove naloge so različne. 47-letni Francoz **Gaston Besson**, ki se prostovoljno bori na ukrajinski strani, denimo, skrbi za novačenje "novih kadrov" z Zahoda na ukrajinsko bojišče. Besson ima izkušnje s sodelovanjem v paravojaških enotah z različnih kriznih žarišč - od Hrvaške do Kolumbije. Pravi, da vsakodnevno prejema po elektronski pošti prošnje ljudi, ki bi se radi vključili v bojevanje, zlasti iz Skandinavije.

Članek o prostovoljnih borcih v Ukrajini najbrž ne bi sprožil zanimanja pri nas, če se ne bi avtorju **Patricku Jacksonu** med države, iz katerih naj bi romali borci na vojno območje, prikradla še Slovenija. Avtor omenja Slovenijo med še nekaterimi drugimi državami, denimo Gruzijo, Belorusijo, Hrvaško, Češko, baltskimi in skandinavskimi državami, ki naj bi bile vir manjšega števila plačancev v Ukrajini. Potrditve, ali so med borci na katerikoli od sprtih strani v Ukrajini tudi Slovenci, ni bilo mogoče dobiti, saj nam iz Slovenske obveščevalno-varnostne agencije (SOVA) niso odgovorili. Tudi v vojaški obveščevalni službi OVS na naša vprašanja o tem, ali imajo informacije o prisotnosti Slovencev v ukrajinskem konfliktu, niso posredovali.

Dr. **Denis Čaleta**, strokovnjak za varnostna vprašanja s Fakultete za državne in evropske študije, pa je prepričan, da bi moralo biti spremljanje ljudi, ki odhajajo prostovoljno na krizna žarišča, prioriteta varnostnih organov. "Če pogledamo mednarodno varnostno sodelovanje, organi temu problemu namenjeno največ operativnega sodelovanja, kako si hitro izmenjati informacije. Danes namreč komunikacije in transport omogočajo, da se ljudje po svetu hitro premikajo. Zato je za obveščevalno-varnostne službe to zahtevna naloga, da dovolj zgodaj zaznajo, prestržejo in poiščejo ljudi, ki predstavljajo varnostno tveganje za družbo," meni Čaleta.

Dr. Klemen Grošelj: "Pojav paravojaških enot na eni in drugi strani je vedno slab znak, ker so nedisciplinirane, slabo organizirane, na bojišču pa povzročajo le težave in zmedo. Kršitve vojnega in humanitarnega prava so v glavnem njihovo maslo." (Epa)

V vsaki vojni se obrne veliko denarja, zato je konflikt Ukrajini odprl še dodatne možnosti zaslužka ljudem, ki znajo ravnati z orožjem

Če znaš z orožjem, je to možnost zaslužka

V vsaki vojni se obrne veliko denarja, zato je po mnenju vojakov, ki želijo ostati neimenovani, konflikt Ukrajini le odprl še dodatne možnosti zaslužka ljudem, ki znajo ravnati z orožjem. Za kolikšno plačilo? "Ovisno, od zelo nizkih do zelo visokih zneskov. Tako kot v gospodarstvu je tudi v vojni pomembno, kaj znaš," pravijo poznavalci. Na drugi strani ljudi v sodelovanje na bojišču vlečejo želja po "krvavi avanturi", sla po ubijanju in ideološka prepričanja. V rusko-ukrajinskem primeru gre za kombinacijo obojega, meni dr. **Klemen Grošelj**, poznavalec razmer v Rusiji in na Severnem Kavkazu.

Največ prostovoljcev plačancev prihaja iz Rusije, Poljske in baltskih držav. Številni prostovoljci tega ne počno zavoljo plačila, temveč zaradi prepričanja, mržnje do ene ali druge strani. Grošelj pojasnjuje, da so v Rusiji v času Putinove vladavine oblikovali široko mrežo patriotskih združenj, ki so glavni vir prostovoljnih nabornikov za sodelovanje na uporniški - proruski strani v Ukrajini. Drugi vir borcev so naborniki, ki prostovoljno podaljšajo vojaško obveznost po odsluženem vojaškem roku. Tretji bazen za rusko stran pa so Čečeni.

Na ukrajinski strani pa je po Grošljevih besedah glavni financer "prostovoljcev" narodna garda. Gre za domoljubne bataljone, ki jih je vzpostavilo ukrajinsko notranje ministrstvo kmalu po izbruhu konflikta, potem ko je ukrajinska opozicija strmoglavila predsednika **Viktorja Janukoviča**. Financiranje so prevzeli oligarhi. V njihovih vrstah pa se pojavljajo mednarodni prostovoljci, ki so morda za svoje početje plačani. "Pojav takšnih enot na eni in drugi strani je vedno slab znak, ker so nedisciplinirane, slabo organizirane, na bojišču pa povzročajo le težave in zmedo. Kršitve vojnega in humanitarnega prava so v glavnem njihovo maslo. Vojaškega učinka pa bistvenega od njih ni," zaključuje Grošelj.

Kdo je kdo na kriznih žariščih

Plačanci: individualisti, sicer povezani med seboj, najti jih je na vseh kriznih žariščih na vseh kontinentih, najpogosteje v Afriki in Južni Ameriki. Bojujejo se izključno zaradi denarja.

VEČ

Pogodbeniki: podobni motivi kot pri plačancih, le pod okriljem specializiranih firm, kot je bil Blackwater. Najpogostejši v Iraku in Afganistanu, kjer so prevzeli naloge ameriške vojske.

Idealisti: borijo se iz prepričanja, bodisi verskega bodisi političnega. Trenutno jih je največ v vrstah džihadističnih skupin na Bliznjem vzhodu.

Avanturisti: tako kot plačance jih je srečati povsod, kjer se kaj nevarnega dogaja. Motiv ni denar, temveč želja po doživetjih, četudi smrtno nevarnih.

Zavrženi kot cigaretni ogorki

Mariborčan **Robert Markuš** je preživel 15 let v profesionalni francoski legiji tujcev, svoje izkušnje pa je popisal v knjigi *Borci brez preteklosti*. Kot poznavalec vojaškega življenja pravi za Večer, da primer prostovoljcev na ukrajinskem bojišču ni nič novega in nič nenavadnega. Med svojim služenjem legendarni tujski legiji in na številnih kriznih žariščih je sicer naletel na malo ljudi, ki so se prostovoljno udeležili bojev v tujih državah. "Poznal sem le Hrvata, ki je med vojno v Jugoslaviji dezertiral iz legije in se šel borit za svojo domovino."

Danes je to zaradi hitrih komunikacij in transporta omogočeno vsem prostovoljcem s takšnim ali drugačnim namenom, pojasnjuje. "Znano je, da iz Francije hodi ogromno fantov, pa tudi žensk, 'pomagat' v arabske države. Ta fenomen, ki smo mu priča v Ukrajini, torej ni od včeraj!" Markuš sicer opozarja, da države, ki ne poskrbijo za ustrezno vključitev nekdanjih vojakov v civilno življenje po odsluženju vojski, med njimi tudi Slovenija, delajo veliko napako. "Namesto tega jih zavržejo kot cigaretni ogorek," plastično ponazori. "Kaj jim ostane, ko zaključijo vojaško življenje? Naj gredo na borzo dela? Ni čudno, da mnogi odidejo v paravojaške enote ali opravljajo najbolj umazane posle za različne varnostne službe po celem svetu."

Slovenec med klavci v Srebrenici

Kako problematičen je lahko problem različnih prostovoljcev, smo imeli priložnost videti na primeru konflikta na ozemlju bivše Jugoslavije, ko je bilo mogoče pojav "krvavih avanturistov" zaznati tudi med vojno v Bosni in Hercegovini, ki so se udeleževali morilskih pohodov, obstreljevanja Sarajeva itd., med tednom pa so hodili v službo. Tudi srbska paravojaška enota Tigri, ki naj bi bila, sodeč po obtožnici haaškega sodišča, odgovorna za številne vojne zločine, ni bila del uradnih vojaških struktur, ampak je šlo za srbsko prostovoljno gardo. Le poveljevali so ji specialci srbske službe državne varnosti, terenski vodja Tigrov pa je bil zloglasni poveljnik, kriminallec in nekdanji poklicni likvidator za Udbo, Željko Ražnatović - Arkan. V eni izmed paravojaških enot je deloval tudi Slovenec **Franc Kos**, ki je bil obsojen zaradi sodelovanja pri poboju več sto Bošnjakov po zasedbi Srebrenice. Nazadnje se je v javnosti pojavil na sojenju nekdanjemu političnemu voditelju bosanskih Srbov **Radovanu Karadžiću** v Haagu, kjer je kot priča opisal, kako so na farmi Branjevo pobili več sto Bošnjakov iz Srebrenice.